

Advies van de verenigde Benoemingscommissies in verband met de quota

1. Postulaat

Het is vanzelfsprekend dat een wijziging van de quota enkel kan resulteren in een verhoging en niet in een verlaging van de quota.

2. Elementen die aan de oorsprong liggen van de reflectie

Sommige notarissen pleiten voor een verhoging van de quota. Zij wijzen hierbij op het onvoldoende aantal kandidaat-notarissen voor overname van of associatie binnen een notariskantoor.

Het gebrek aan kandidaten zou mogelijks een gevolg kunnen zijn van het feit dat de organisatie van het vergelijkend examen een relatief nieuw fenomeen is, voor een beroep dat op zijn ritme evolueert. Men heeft dan ook niet zoveel greep op de gevolgen van deze wijziging op lange termijn, met name wat betreft de ingesteldheid van de kandidaten. Bij wijze van voorbeeld werd het fenomeen van de associatievorming vroeger ondergewaardeerd. Hetzelfde geldt voor de feminisering van het beroep.

De kosten verbonden aan de overname van een kantoor, de wijze waarop de financiële gegevens meegedeeld worden (b.v. : het feit dat het revisoraal verslag niet aan de onmiddellijk belanghebbenden wordt gecommuniceerd)¹, alsook de belangrijke verantwoordelijkheden en het aansprakelijkheidsrisico verbonden aan de uitoefening van het notarisberoep, mede in het licht van een toenemende onzekerheid over het inkomstenbehoud, zijn ongetwijfeld factoren die veel mensen afschrikken.

Het gebrek aan kandidaten moet weliswaar genuanceerd worden. In de gevallen waar geen enkele kandidaat voor overname zich aanbiedt heeft dit vaak te maken met de lokalisatie van het kantoor, hetzij met de verhouding kwaliteit/prijs van de overname die vatbaar is voor verbetering (desgevallend na meerdere herpublicaties).

3. Objectieve elementen

Zeer weinig kandidaat-notarissen hebben het notariaat verlaten. Het is weliswaar meer de wil tot overname dan het aantal kandidaten dat ontbreekt. De redenen hiervoor blijken enerzijds onvoldoende geobjectiveerd te zijn en anderzijds is de termijn sinds de organisatie van het vergelijkend notarisexamen te kort om hieruit definitieve conclusies te trekken

¹ Inmiddels werd ingevolge een verzoek van de Benoemingscommissies door de Nationale Kamer beslist om de revisorale verslagen ter beschikking te stellen aan de kandidaten die hierom verzoeken.

Het behoud van het quotum op het huidige niveau kan het probleem oplossen. Maar terzake bestaat er geen zekerheid.

In dit verband wijze men op de moeilijke oefening die het vergelijkend examen inhoudt voor de Benoemingscommissies. Enerzijds dient men de beste kandidaten te selecteren, teneinde het kwaliteitsniveau van het notariaat te behouden op het huidige niveau, anderzijds moeten er voldoende kandidaat-overnemers zijn.

Indien de Commissies het eerste deel van hun opdracht kunnen vervullen (waarbij de resultaten van het vergelijkend examen in 2005 ons genoopt heeft tot een zeker pragmatisme), is het tweede deel een gevolg van gebeurtenissen waarop de Commissies geen vat hebben, wat hun opdracht compliceert.

Het lijkt ons aangewezen de beweegredenen/motieven van de kandidaten grondig te analyseren, onder de vorm van een schriftelijke bevraging. De Benoemingscommissies zijn van oordeel dat men eerst dient te onderzoeken of er werkelijk een noodzaak is aan bijkomende kandidaat-notarissen, eerder dan arbitrair de quota te verhogen

4. Voorstellen

- a) *Het quotum wordt op het huidige niveau behouden.* Deze reactie zou kunnen geïnterpreteerd worden als een afwachtende houding die niets oplost. Zij zou sommige notarissen niet tevreden kunnen stellen.
- b) *Het quotum wordt op arbitraire wijze (maar op een aanvaardbaar niveau) verhoogd en dit wordt wettelijk verankerd.* Deze piste houdt een dubbel gevaar in. Anticiperen op de toekomstige noden is om de hoger aangegeven redenen een moeilijke oefening. Het nieuwe quotum zou opnieuw geen soelaas kunnen bieden, hetzij omdat het kwantitatief onvoldoende is, hetzij omdat het verhoogde quotum onmogelijk werkelijk in te vullen, is bij gebrek aan voldoende valabele kandidaten. Deze weg is dan ook niet zonder gevaar voor het notariaat..
- c) *Het quotum wordt voorgesteld met (minimum)drempels en maxima, waarbij aan de Verenigde Benoemingscommissies de bevoegdheid wordt verleend om jaarlijks een voorstel te doen aan de Minister, in functie van de regionale behoeften* Deze piste heeft als voordeel de flexibiliteit, maar ook de reactiviteit in geval van belangrijke plotse noden. Zelfs indien de verhouding tussen de Commissies thans optimaal is, dient men rekening te houden met de regionale verdeelsleutel. Daarentegen zou een mechanisme in verschillende etappes een consensus tussen de Commissies kunnen afdwingen, b.v. bij gebreke van voorstel van de Verenigde Commissies zou de Minister de bevoegdheid krijgen om te beslissen. Varianten die voor een deel berusten op regionale objectieven zijn ook mogelijk.

5. Besluit

In de huidige stand van het dossier, stellen de Commissies unaniem voor om het quotum niet te verhogen.

De Commissies stellen vast dat de kwaliteit van de huidige kandidaten optimaal is en dat degenen die postuleren voor een benoeming ook perfect in staat zijn om dit te doen. Zij merken op dat de socio-familiale verdeling van de kandidaten conform is aan de wens van de wetgever in 1999 om de toegang tot het beroep open te stellen

De Benoemingscommissies stellen tegelijkertijd vast, aan de hand van een empirische, statistische analyse dat een niet onbelangrijk deel van de associatievorming is ingegeven door familiale banden met de notaris-titularis

Deze gecombineerde vaststellingen doen de Commissies denken dat een aantal personen die kandidaat werden t.g.v. de uitbreiding van het quotum, door de associatievorming, de toegang tot het beroep van anderen zouden kunnen belemmeren, die bij ongewijzigde quota wel toegang zouden hebben gehad.

De Benoemingscommissies wensen te onderstrepen dat er geen reden is om te denken dat de kandidaten die slagen bij een verhoging van de quota een ander sociaal-familiaal profiel zouden hebben dan deze die slagen bij ongewijzigde quota.

Deze bevindingen kunnen slechts momentaan zijn, en de Commissies vinden het dan ook zinvol om deze vraag in de toekomst te onderzoeken.

De Commissies onderstrepen tenslotte dat het ten minste nuttig zou zijn om te proberen remediëren aan bepaalde negatieve factoren. Aldus zou een hervorming van de stage, met specifieke vormingsverplichting en/of verplichte rotatie van werkgevers, een verbetering van universitaire opleiding en een verplichte deelname aan vormingsactiviteiten, kunnen tegemoet komen aan één van de bezwaren tegen een verhoging van de quota, m.n. het risico van een vermindering van de globale kwaliteit van de kandidaten.